Dashboard Lerarenagenda:

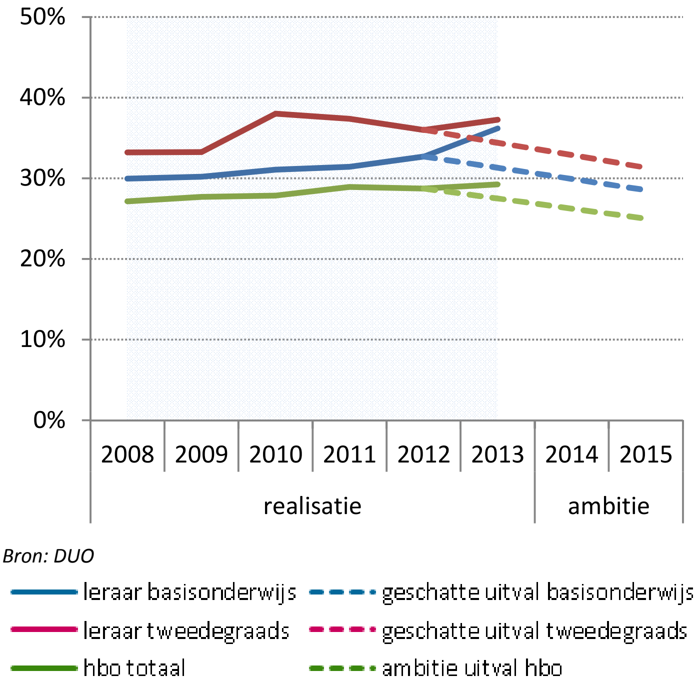
Bijlage bij de Voortgangsrapportage Lerarenagenda 2015

Directie Kennis
Conceptversie, 27 oktober 2015

Lijn 1: Betere studenten aan lerarenopleidingen

<u>Waar willen we naartoe?</u>
Alle nieuwe studenten hebben voldoende relevante voorkennis en zijn in potentie geschikt voor het beroep van leraar. Daardoor hoeven opleidingen geen tijd meer te besteden aan het bijspijkeren van studenten en zal het rendement van de opleidingen stijgen. We meten dit met het uitval- en switchpercentage, en het bachelorrendement op de lerarenopleidingen.

1) Uitval na 1 jaar

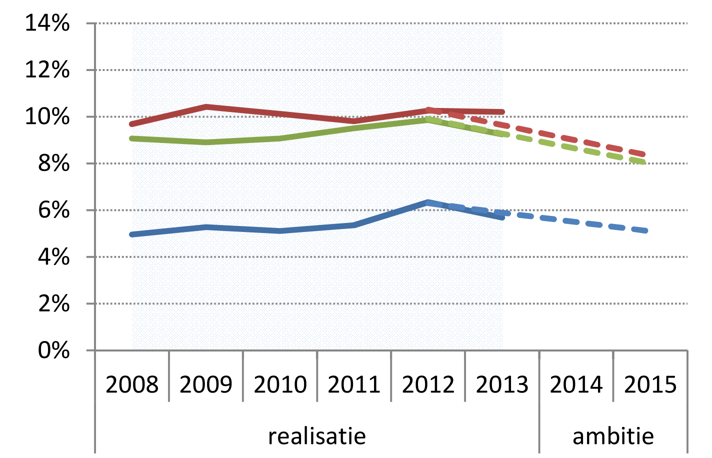
Bron: DUO

Doelstelling
In het kader van de prestatieafspraken hoger onderwijs hebben alle instellingen ambities geformuleerd op de indicatoren uitval, switch en bachelorrendement. Met de lerarenopleidingen zijn geen afzonderlijke prestatieafspraken gemaakt. Indien de uitval bij de lerarenopleidingen de komende tijd een zelfde ontwikkeling laat zien als de uitval bij alle hogescholen gezamenlijk (ervan uitgaande dat alle hogescholen hun ambities waarmaken) dan daalt de uitval bij de pabo's de komende tijd tot net onder 30% en bij de tweedegraads lerarenopleidingen net boven 30%. Omdat de prestatieafspraken zich richten op de bachelorfase, ontbreken de universitaire lerarenopleidingen bij de indicatoren van lijn 1.

Welke beweging is zichtbaar?
Het afgelopen jaar is de uitval uit hbo-instellingen wederom licht gestegen. De uitval uit de pabo en tweedegraads lerarenopleidingen is harder gestegen dan het totale hbo. Hogescholen wijzen er terecht op dat de ingezette kwaliteitsverbetering meer vraagt van studenten en het daarom moeilijk is indicatoren voor studiesucces, zoals uitval, switch en rendement te verbeteren.

Welke acties worden ondernomen?
De activiteiten die de lerarenopleidingen gezamenlijk hebben neergezet in het kader van 10voordeleraar: de landelijke kennisbases, kennistoetsen en peer review zijn gericht op het verbeteren van de onderwijskwaliteit en het studiesucces. Deze activiteiten worden voortgezet. Ook activiteiten in het kader van de studiekeuzecheck die niet alleen door lerarenopleidingen zijn ingevoerd maar door alle hogeronderwijsinstellingen, dragen bij aan een beter studiekeuze en daarmee een verbetering van het studiesucces. Verder hebben alle hogeronderwijsinstellingen in het kader van de prestatieafspraken een plan ingediend ter onderbouwing van hun ambities. In deze plannen zijn instelling specifieke acties opgenomen.

2) Switch na 1 jaar

Bron: DUO

Doelstelling

Indien alle hogescholen hun ambities op deze indicator van de prestatieafspraken halen, zal het percentage switchers in 2015 in het hbo rond 8% (mediaan) liggen. Indien switch bij de lerarenopleidingen de komende tijd een zelfde ontwikkeling laat zien als switch bij alle hogescholen gezamenlijk dan daalt het percentage switchers bij de pabo's de komende tijd tot ongeveer 5% en bij de tweedegraads lerarenopleidingen tot ongeveer 8%, net boven de ambitie van alle hogescholen gezamenlijk.

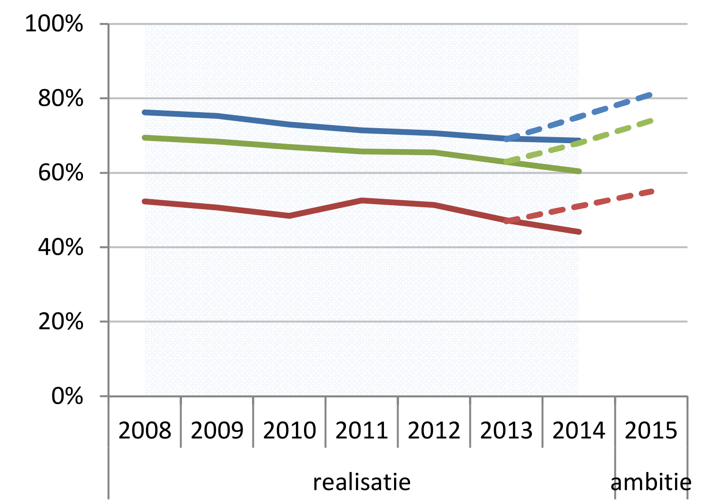
Welke beweging is zichtbaar?

De stijgende trend van het switchpercentage is voor het totale hbo en de pabo's omgebogen en daalt het afgelopen jaar. In de tweedegraads lerarenopleidingen is het switchpercentage nog redelijk stabiel. Hogescholen wijzen er terecht op dat de ingezette kwaliteitsverbetering meer vraagt van studenten en het daarom moeilijk is indicatoren voor studiesucces, zoals uitval, switch en rendement te verbeteren.

Welke acties worden ondernomen? (tekst gelijk aan tekst bij indicator uitval)

De activiteiten die de lerarenopleidingen gezamenlijk hebben neergezet in het kader van 10voordeleraar: de landelijke kennisbases, kennistoetsen en peer review zijn gericht op het verbeteren van de onderwijskwaliteit en het studiesucces. Deze activiteiten worden voortgezet. Ook activiteiten in het kader van de studiekeuzecheck die niet alleen door lerarenopleidingen zijn ingevoerd maar door alle hogeronderwijsinstellingen, dragen bij aan een beter studiekeuze en daarmee een verbetering van het studiesucces. Verder hebben alle hogeronderwijsinstellingen in het kader van de prestatieafspraken een plan ingediend ter onderbouwing van hun ambities. In deze plannen zijn instelling specifieke acties opgenomen.

3) Bachelorrendement

Bron: DUO

Doelstelling

Indien alle hogescholen hun ambities op deze indicator van de prestatieafspraken halen, zal het rendement stijgen en in 2015 in het hbo rond 74% (mediaan) liggen. Indien het rendement op de lerarenopleidingen dezelfde ontwikkeling maakt, stijgt het rendement op de pabo's tot ongeveer 80% en bij de tweedegraads lerarenopleidingen tot ongeveer 55%.

Welke beweging is zichtbaar?

Het bachelorrendement is in de afgelopen jaren licht gedaald. Studenten aan de pabo hebben een hoger rendement dan aan de tweedegraads lerarenopleidingen en dan gemiddeld in het hbo. De dalende trend van het bachelorrendement is nog niet omgebogen. Oorzaak hiervan kan zijn dat het verbeteren van de kwaliteit zich soms lastig verhoudt tot het gelijktijdig verbeteren van het rendement (trilemma).

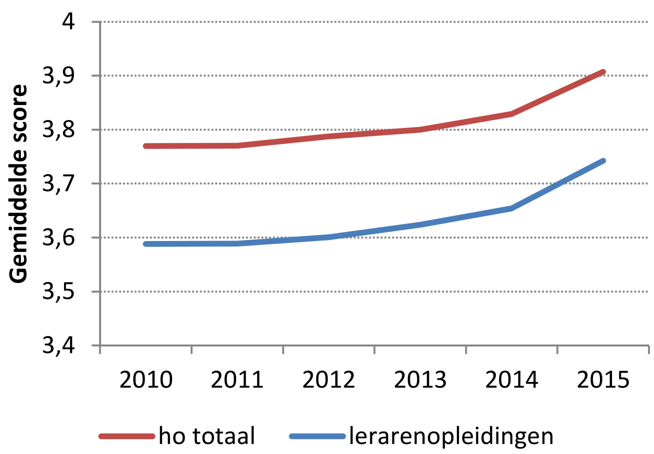
Welke acties worden ondernomen?(tekst gelijk aan tekst bij indicator uitval)

De activiteiten die de lerarenopleidingen gezamenlijk hebben neergezet in het kader van 10voordeleraar: de landelijke kennisbases, kennistoetsen en peer review zijn gericht op het verbeteren van de onderwijskwaliteit en het studiesucces. Deze activiteiten worden voortgezet. Ook activiteiten in het kader van de studiekeuzecheck die niet alleen door lerarenopleidingen zijn ingevoerd maar door alle hogeronderwijsinstellingen, dragen bij aan een beter studiekeuze en daarmee een verbetering van het studiesucces. Verder hebben alle hogeronderwijsinstellingen in het kader van de prestatieafspraken een plan ingediend ter onderbouwing van hun ambities. In deze plannen zijn instelling specifieke acties opgenomen.

Lijn 2: Betere lerarenopleidingen

<u>Waar willen we naartoe?</u>
Wie een lerarenopleiding afrondt, beschikt over kennis van zijn vak(gebied), over Bildung, kan duidelijk uitleggen en een taakgerichte werksfeer creëren. De basis is gelegd om te differentiëren in het onderwijsaanbod en opbrengstgericht te werken. De opleiding sluit goed aan op de behoeften van toekomstige leraren en de scholen.
Een goede indicator voor de kwaliteitsverbetering van de lerarenopleidingen is de tevredenheid van schoolleiders en studenten over het onderwijs en de voorbereiding op het beroep.

1) Gemiddelde tevredenheid van studenten

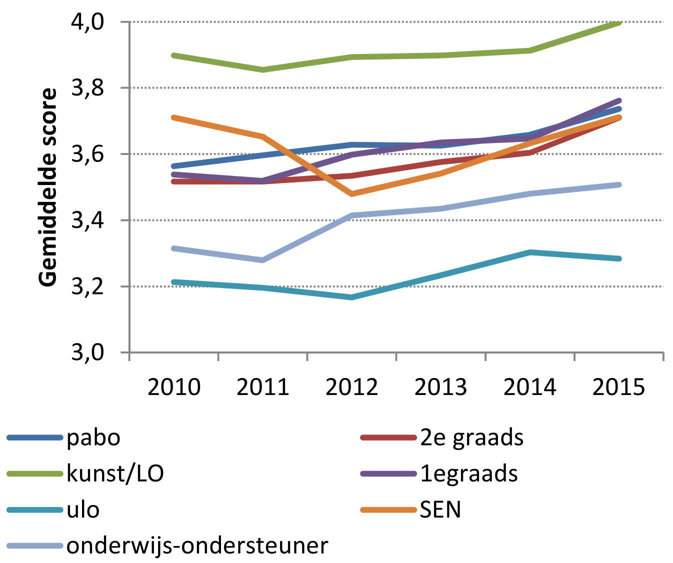
Doelstelling
Stijging van de tevredenheid van studenten aan lerarenopleidingen.

Welke beweging is zichtbaar?
Het cijfer dat studenten (op een schaal van 0 tot 5) van de lerarenopleidingen (bachelor niveau) geven aan hun studie stijgt de laatste jaren. Het cijfer is iets lager dan gemiddeld in het hbo. Het verschil is klein, maar wordt nog niet minder. Mogelijk dat studenten aan de lerarenopleidingen kritischer zijn in hun oordeelsvorming, maar het kan ook zijn dat zij echt iets minder tevreden zijn.

Bron: NSE, Studiekeuze123

Welke acties worden ondernomen?
De inspanningen om de kwaliteit van de lerarenopleidingen te verbeteren, werpen hun vruchten af. De accreditatie van de Pabo's en de universitaire lerarenopleidingen is goed verlopen. De gemiddelde tevredenheid van studenten is toegenomen. De lerarenopleidingen zetten de kwaliteitsverbetering voort. Dit blijkt ook uit de agenda's van de VSNU en de VH. Voor de universiteiten zijn de kwaliteit van de ulo's, de toegankelijkheid en flexibiliteit en maatwerk belangrijke aandachtspunten de komende jaren. De Vereniging Hogescholen heeft onlangs de agenda 'Opleiden voor de toekomst' uitgebracht met ambities voor de hbo-lerarenopleidingen. Zij geven daarin onder meer aan dat zij zich openstellen voor verdere samenwerking met po, vo, mbo en de universiteiten, bijvoorbeeld over de beroepsgerichte vakken in het vmbo en mbo, het aanbieden van meer masteropleidingen en programma's voor de begeleiding van starters. En uiteraard blijven zij investeren in de centrale kennisbases, kennistoetsen en peer review die de lerarenopleidingen binnen 10voordeleraar gezamenlijk hebben neergezet.

2) Gemiddelde tevredenheid van studenten, per lerarenopleiding

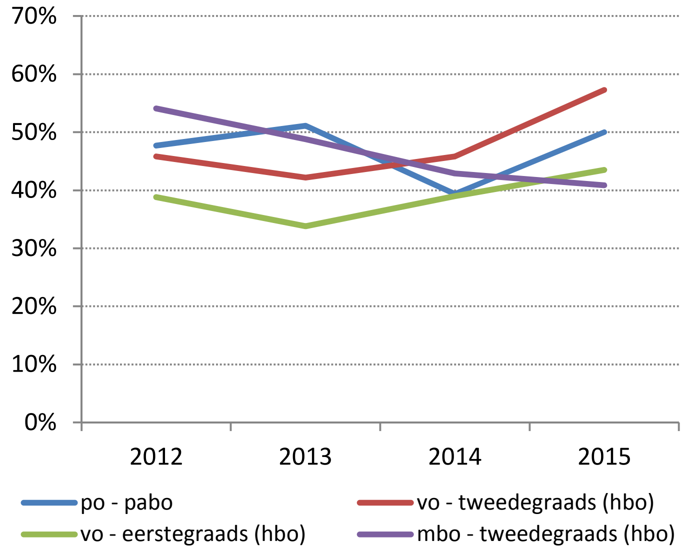
Bron: NSE, Studiekeuze123

Doelstelling
Stijging van de tevredenheid van studenten aan lerarenopleidingen.

Welke beweging is zichtbaar?
Het cijfer dat studenten van de lerarenopleidingen geven (bachelor en masterniveau) varieert per soort lerarenopleiding. Studenten aan de ulo's zijn het minst positief. De afgelopen jaren stijgt de tevredenheid van studenten. De cijfers zijn (ruim) voldoende (op de gemeten schaal van 0 tot 5).

Welke acties worden ondernomen?
De gemiddelde tevredenheid van studenten van de universitaire lerarenopleidingen is in 2015 opnieuw gedaald (zie dashboard). De minister is hierover met een groep studenten in gesprek gegaan. Deze studenten geven aan dat het aan de kwaliteit van de universitaire lerarenopleidingen in principe niet schort, maar dat het programma en de aansluiting op de praktijk op een aantal punten verbeterd kan worden. De minister neemt deze inzichten mee in het gesprek met de VSNU over de universitaire lerarenopleidingen.

3) Oordeel directie/management over beginnende leraren

Bron: Enquête Onderwijs Werkt, Regioplan

Doelstelling
Stijging van de tevredenheid van management/directie over de kwaliteit van beginnende leraren.

Welke beweging is zichtbaar?
De tevredenheid van management/ directie in po, vo en mbo over de kwaliteit van beginnende leraren is het afgelopen jaar gestegen. Alleen de tevredenheid van starters in het mbo blijft achter.
In schooljaar 2014/2015 beoordeelde bijna de helft van de schoolleiders en managers kennis en vaardigheden van beginnende leraren als (ruim) voldoende.

Welke acties worden ondernomen?
Versterking van samenwerking tussen opleidingen en scholen lijkt de sleutel voor verdere verbetering van de aansluiting tussen opleiding en praktijk. Hier is bijvoorbeeld veel aandacht voor in de opleidingsscholen. Zowel in Nederland als daarbuiten wordt onderzoek gedaan naar specifieke elementen van het opleiden in de school. Zo voert bijvoorbeeld de Rijksuniversiteit Groningen (RuG) met steun van OCW een langlopend onderzoek (2011-2016) uit van naar specifiek de effecten van het opleiden in de school op de professionele vaardigheden van startende leraren. Uit de voorlopige conclusies van het onderzoek van de RuG blijkt dat speciaal getrainde observatoren halverwege het laatste opleidingsjaar nog geen significante verschillen constateren in de professionele vaardigheden van aanstaande leraren die in opleidingsscholen zijn opgeleid en de overige aanstaande leraren. In het eerste jaar ná hun opleiding constateren de observatoren wel significant betere pedagogisch didactische vaardigheden bij de beginnende leraren die in opleidingsscholen zijn opgeleid.[1]

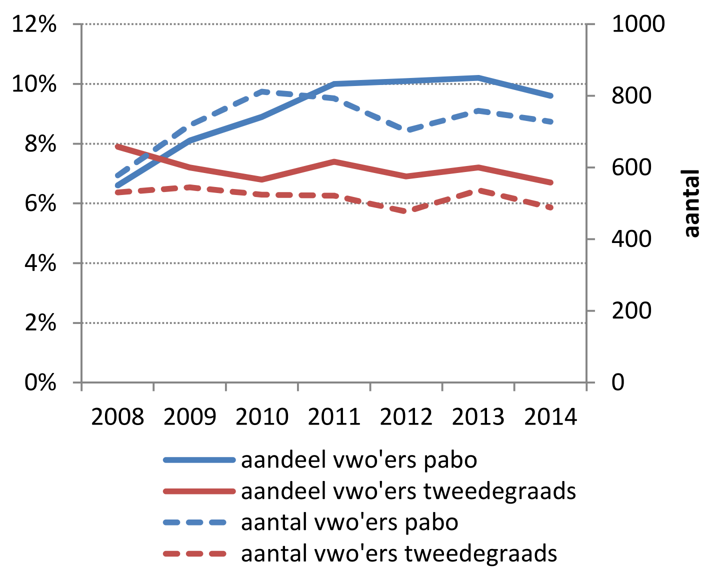
Naast de directe effecten op de professionele vaardigheden van starters is er ook behoefte aan onderzoek om andere effecten van het opleiden in de school beter in kaart te brengen. We zijn daarom in gesprek met NRO welk aanvullend onderzoek naar de effecten van het Opleiden in de School en samenwerking tussen lerarenopleidingen en scholen in het algemeen de komende jaren wenselijk en mogelijk is.

[1] Hiermee wordt voldaan aan de toezegging tijdens het AO Lerarenbeleid van 13 november 2014 om in onderhavige voortgangsrapportage te rapporteren over de effecten van Opleiden in de School.

Lijn 3: Aantrekkelijke en flexibele leerroutes

Waar willen we naartoe?
Kwantitatieve én kwalitatieve tekorten in het onderwijs behoren tot de verleden tijd. Dit doordat we de instroom van voldoende goede studenten bevorderen, door vwo'ers, zij-instromers, jonge academici en mannen op de pabo aan te trekken. We meten dit met het aandeel vwo'ers op de pabo en op de tweedegraads lerarenopleidingen, het aandeel mannen dat instroomt op de pabo, en het aantal scholen dat een docent met een educatieve minor in dienst heeft.

1) Instromende vwo'ers op de pabo en tweedegraads lerarenopleidingen

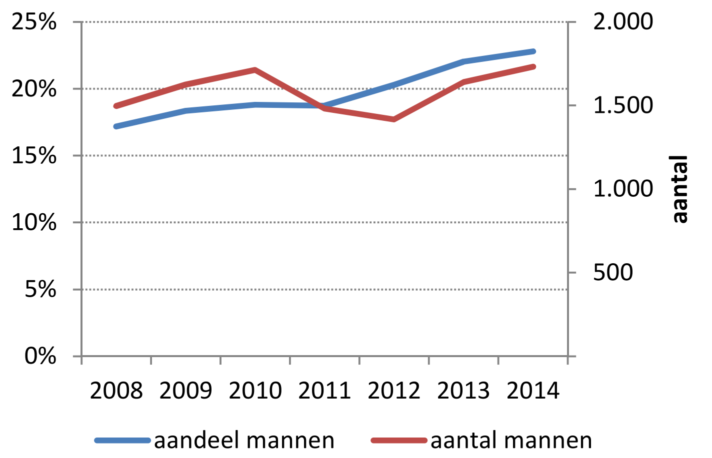
Bron: DUO

Doelstelling
Een toename van het aantal en aandeel vwo'ers op de lerarenopleidingen.

Welke beweging is zichtbaar?
De beweging om meer doelgroepen aan te trekken is in gang gezet. Het aandeel vwo'ers is de afgelopen jaren gestegen, maar lijkt iets te stagneren.

Welke acties worden ondernomen?
Verschillende initiatieven zoals de driejarige trajecten voor vwo'ers en de academische pabo zullen naar verwachting op termijn leiden tot een stijging van het aandeel vwo'ers. Ook de verkenning van de PO-Raad en de VSNU naar de wenselijkheid van een universitaire lerarenopleiding basisonderwijs heeft als inzet het aandeel vwo'ers te vergroten.

2) Instromende mannen op de pabo

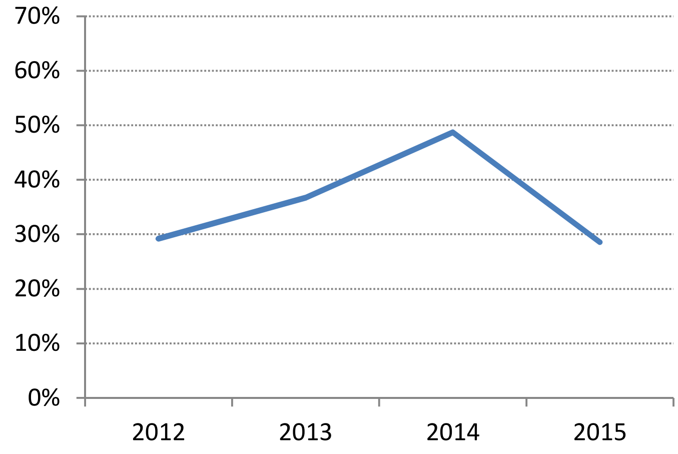
Bron: DUO

Doelstelling
Het aantal en aandeel mannen op de Pabo vergroten.

Welke beweging is zichtbaar?
De beweging om meer doelgroepen aan te trekken is in gang gezet. Het aandeel mannen is de afgelopen jaren gestegen. Deelnemende hogescholen aan de voorlopergroep 'Mannen op de Pabo' kennen een gestaag opgaande lijn in het percentage mannelijke studenten dat aan de pabo-opleiding begint.
Zo heeft de NHL voor het schooljaar 2015/2016 een instroompercentage mannen van 36%, waar dat voor 2014/2015 nog 30% was.

Welke acties worden ondernomen?
Om een meer diverse doelgroep aan te trekken (waaronder mannen), organiseren pabo's campagnes als 'Veel Meer Meester!' om bijvoorbeeld de innovatieve kanten van het beroep van de basisschoolleraar te laten zien (zie www.veelmeermeester.nl).

3) Aandeel scholen waar docent met educatieve minor werkt

Bron: Enquête Onderwijs Werkt, Regioplan

Doelstelling
Uitbreiding van het aantal studenten dat deelneemt aan flexibele routes (waaronder zij-instroom) naar het leraarschap. Deze indicator richt zich op het aandeel scholen waar een docent met een educatieve minor werkt.

Welke beweging is zichtbaar?

De daling die deze indicator laat zien wordt niet ondersteund door signalen uit de praktijk. Mogelijk is de lage respons van het onderzoek een verklaring voor deze abrupte daling.

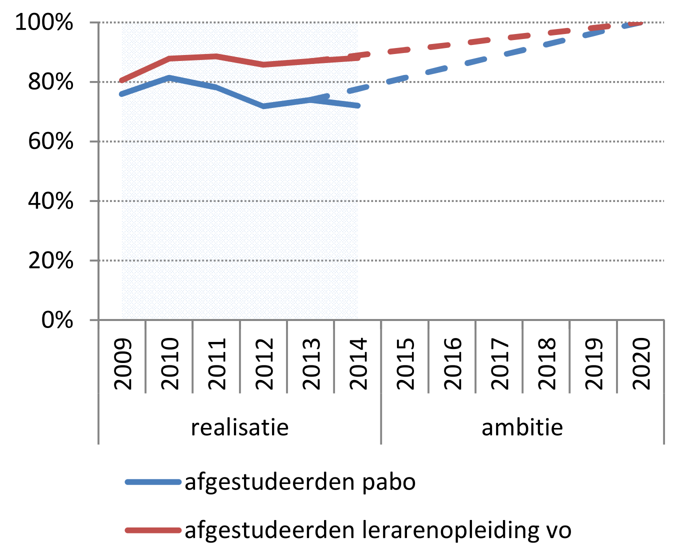
Welke acties worden ondernomen?
Universiteiten zetten in op het verbreden van routes naar de universitaire lerarenopleidingen, zodat ook studenten met een minder verwante opleiding kunnen instromen. Hiertoe worden geschiktheidsonderzoeken ontwikkeld om de vakinhoudelijke geschiktheid vast te stellen en de deficiënties die eventueel moeten worden weggewerkt. De geschiktheidsonderzoeken voor de tekortvakken wiskunde en natuurkunde zijn inmiddels gereed. De geschiktheidsonderzoeken voor natuurkunde worden ook al afgenomen.
Met de educatieve minor tijdens een universitaire vakbachelor kunnen studenten een beperkte tweedegraads bevoegdheid verwerven. Daarnaast wordt het mogelijk gemaakt om de educatieve minor ook na de vakbachelor te volgen. Hiervoor is een experiment in voorbereiding voor de periode 2016-2017 t/m 2018-2019. Verder ondernemen universiteiten extra acties (oriënterende modules en minoren binnen programma's van University Colleges) om meer studenten voor de educatieve minor te werven. Hierin werken faculteiten en ulo's samen en is er contact met het voortgezet onderwijs.

De programma's Natk4all en Mastermath zijn dit studiejaar van start gegaan, Deze programma's zijn gericht op het wegwerken van deficiënties in de vakken natuurkunde en wiskunde zodat instroom in de ulo's mogelijk wordt. Daarnaast zijn de programma's geschikt voor bijscholing van zittende docenten.
In het kader van het actieplan 'Meer goed opgeleide leraren in de schooltalen' van het regieorgaan Geesteswetenschappen ondernemen universiteiten een breed scala aan acties om tekorten aan leraren in de schooltalen aan te pakken. Speerpunten zijn 'bevordering van zichtbaarheid en werving', 'verbreding van de route naar het leraarschap' en 'verbetering vakdidactische infrastructuur'. Het regieorgaan geeft aan dat deze brede strategie lijkt te werken. Universiteiten hebben meer aandacht voor talenstudies in relatie tot de lerarenopleidingen in de schooltalen. In het najaar organiseert het regieorgaan een landelijke bijeenkomst waarin de ervaringen en resultaten worden uitgewisseld en gedeeld om zo de effectiviteit van de aanpak te versterken.

Lijn 4: Een goed begin voor startende leraren

<u>Waar willen we naartoe?</u>
Een nieuwe leraar kan vanaf het begin zijn vaardigheden en kennis verder verdiepen door goede begeleiding en opname in het lerarenteam. Dit verbetert de onderwijskwaliteit en voorkomt uitval van startende leraren. De voortgang van deze agendalijn volgen we aan de hand van indicatoren die zowel gericht zijn op de deelname van startende leraren aan inwerk- en begeleidingsprogramma's als op het effect daarvan op de vaardigheden van leraren. Er zijn meerdere trajecten die zich richten op de begeleiding van startende leraren. In het po ligt de basis in de cao. In het vo gaat het vooral om het gebruik van een bewezen effect observatie-instrument. In het mbo hebben de instellingen dit thema opgenomen in hun kwaliteitsplannen. De pilot 'Junior Leraarschap Amsterdam' sluit aan op de landelijke ontwikkelingen.

1) Aandeel startende leraren dat begeleiding krijgt

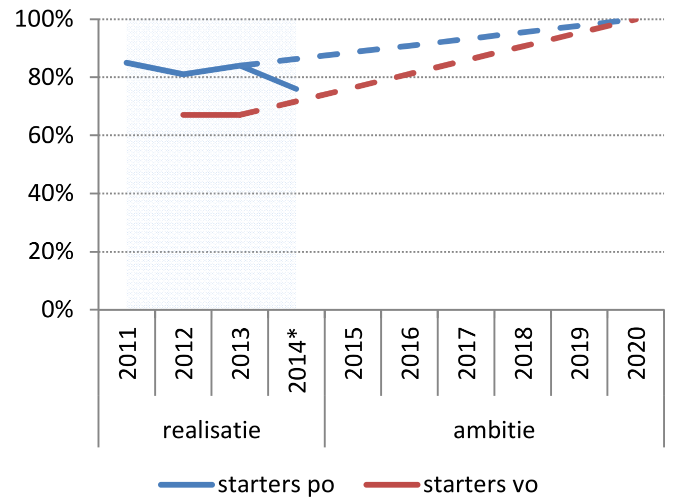
Bron: Loopbaanmonitor, MOOZ/Centerdata

Doelstelling
Het is de ambitie dat alle startende leraren in het po en vo in 2020 de begeleiding krijgen die zij nodig hebben om hun werk als lid van een professioneel team te kunnen doen.

Welke beweging is zichtbaar?
De mate waarin starters in het po worden begeleid, blijft vrij stabiel. Een punt van aandacht vormt de begeleiding van startende leraren zonder vast contract. Uit de Loopbaanmonitor blijkt al een aantal jaar dat vooral starters met een invalbaan (62%) minder vaak begeleiding krijgen dan starters met een vaste baan (81%). Ook de kwaliteit van de begeleiding die starters zonder vast contract krijgen, is minder goed. In het vo is het percentage startende leraren dat begeleiding krijgt na een daling sinds 2012 weer gestegen naar 89% in 2014. De beweging is nu drie jaar in opwaartse richting. Dit is mede te danken aan het brede belang dat besturen en schoolleiders hechten aan de goede begeleiding van starters en de afspraken uit het sectorakkoord.

Welke acties worden ondernomen?
In de cao PO 2014-2015 hebben de sociale partners afgesproken dat startende leraren recht hebben op een coach en op extra tijd voor professionalisering. Ook is afgesproken dat de beheersing van hun vaardigheden zal worden vastgesteld met een observatie-instrument. De PO-Raad zorgt voor voorlichting aan besturen over de begeleiding van starters. In het vo worden de sectorafspraken mede ondersteund door een groot landelijk project “Begeleiding startende leraren in het VO”, waarbij scholen subsidie krijgen voor deelname aan een (wetenschappelijk onderbouwd) begeleidingstraject. Hiervoor is veel belangstelling onder vo-scholen. Vorig jaar was het streven om 10% van de vo-scholen te laten deelnemen; er is toen 16% gerealiseerd. Het blijkt dat nut en noodzaak van begeleiding sterk is gegroeid want in plaats van de beoogde 30% van dit jaar is de deelname nu al 34% (220 scholen). Ruim 1000 startende leraren zijn door deze scholen aangemeld voor begeleiding.

2) Algemeen didactische vaardigheden met < 3 jaar werkervaring

*** geen gegevens voor vo in 2014 beschikbaar**

Bron: Inspectie van het Onderwijs

Doelstelling

Startende leraren met drie jaar ervaring beheersen in 2020 de algemeen didactische vaardigheden in de praktijk.

Welke beweging is zichtbaar?

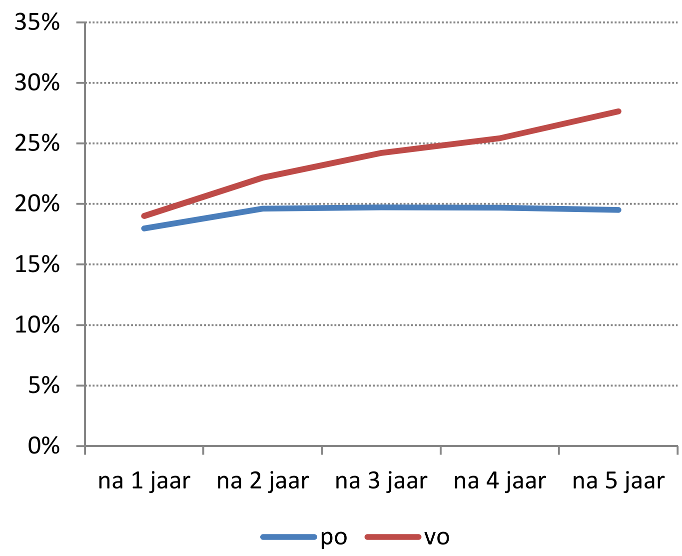
In het po blijkt, na een stijging in 2013, een daling in 2014. Dit jaar waren de cijfers voor het vo niet beschikbaar omdat de meting om de twee jaar wordt uitgevoerd.

Welke acties worden ondernomen?

Er is in het po en vo een trendbreuk nodig om te komen tot de doelstelling van 100%. We verwachten die trendbreuk niet op korte termijn, maar wel over een paar jaar.

68% van de po-besturen (zie *Regioplan, Enquête Bestuursakkoord, 2015*) gebruikt een observatie-instrument om de didactische vaardigheden van de leerkrachten in beeld te brengen. Gebruik van dergelijke instrumenten helpt om doelgericht de didactische vaardigheden te verbeteren. Gebruik hiervan zal daarmee op termijn leiden tot een hoger aandeel leraren dat deze vaardigheden beheerst. De verwachting is dat de resultaten van deze inspanningen zichtbaar zullen zijn in de cijfers van het Onderwijsverslag van 2018. In het vo wordt verwacht dat deze vaardigheden stijgen doordat het onderwerp hoog op de agenda van vo-besturen staat, wat zich uit in de deelnamecijfers aan het landelijke project “begeleiding startende leraren” (zie grafiek bij 4.1).

3) Uitval van beginnende leraren

Bron: DUO

Doelstelling

Daling van het aandeel startende leraren in het po en vo dat binnen 5 jaar het beroep verlaat.

Welke beweging is zichtbaar?

Het cohort 2008-2013 laat een hogere uitval zien dan het cohort 2006-2011.

Welke acties worden ondernomen?

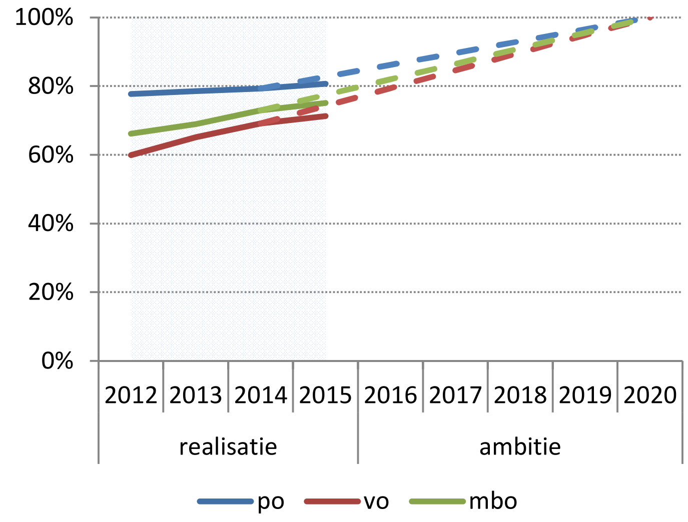
Het cohort 2008-2013 laat in het PO een hogere uitval zien dan het cohort 2006-2011. In het VO is de uitval hoger dan het PO, maar is niet gestegen ten opzichte van het vorige cohort. In de Arbeidsmarktbrief wordt nader ingegaan op de arbeidsmarktpositie van beginnende leraren.

Lijn 5: Scholen als lerende organisaties

<u>Waar willen we naartoe?</u>
De onderwijskwaliteit is goed en blijft goed, omdat leraren, lerarenteams, leidinggevenden en besturen samen bouwen aan een lerende cultuur. Bijvoorbeeld door een goede gesprekscyclus, door op elkaar te reflecteren met peer review, lesbezoeken of gezamenlijk lessen voor te bereiden of een betere inzet van ICT.

NB: De cijfers van dit jaar zijn niet goed te vergelijken met die van vorig jaar door een andere wijze van uitvraag van het onderzoeksbureau.

1) Aandeel leraren dat minimaal 1 keer per jaar functioneringsgesprek heeft

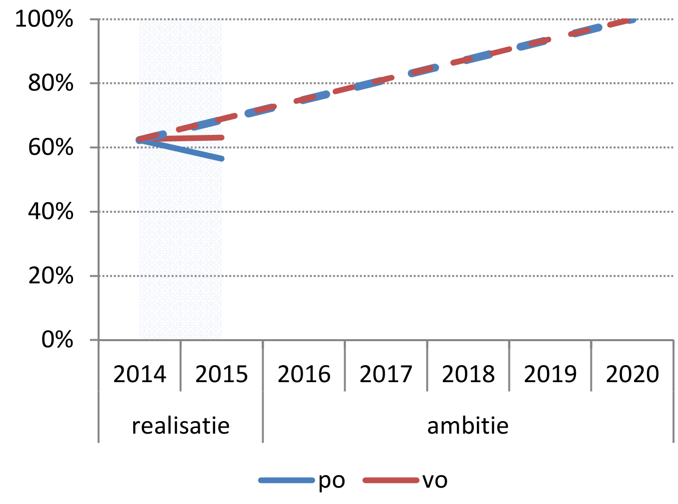
Bron: Enquête Onderwijs Werkt, Regioplan

Doelstelling
In 2020 voeren alle leraren in het po, vo en mbo minimaal 1 keer jaar een functioneringsgesprek.

Welke beweging is zichtbaar?
De afgelopen jaren is het aandeel leraren gestegen dat jaarlijks een functioneringsgesprek krijgt, alleen niet in een mate zoals geambieerd.

Welke acties worden ondernomen?
Het is zaak dat schoolbesturen hun verantwoordelijkheid blijven nemen en leren van de goede voorbeelden van collega-besturen. In dat geval blijft de ambitie voor 2020 (100%) haalbaar.

2) Aandeel leraren dat deelneemt aan peer review, po en vo

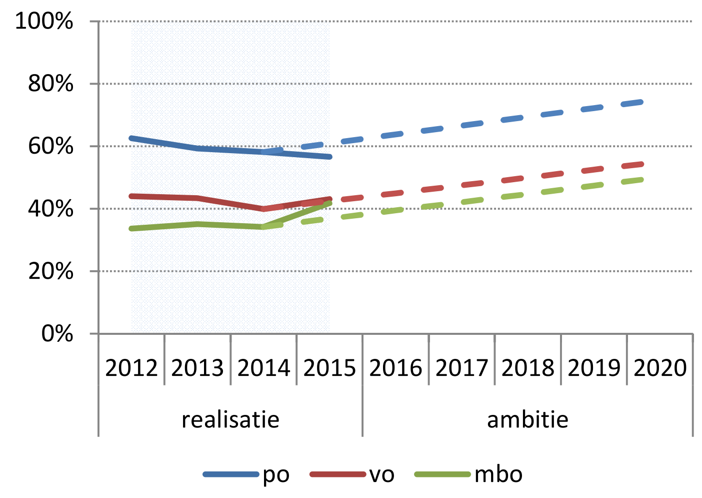
Bron: Enquête Onderwijs Werkt, Regioplan

Doelstelling
In 2020 nemen alle leraren in het po en vo deel aan peer review.

Welke beweging is zichtbaar?
Uit de geleverde cijfers blijkt dat zo'n 60% van de leraren in het po en vo deelneemt aan peer review. Dit is een daling ten opzichte van vorig jaar. Dit beeld herkennen wij niet vanuit de praktijk. Deze professionaliseringsvorm is benoemd in de po- en vo-cao's. Ook andere vormen van leren van elkaar komen daarin terug, zoals coaching, intervisie en bezoeken van andere scholen en netwerkvorming. Wij gaan met de sectorraden na in welke mate peer review wellicht te smal wordt opgevat waardoor die andere vormen van leren van elkaar niet in beeld komen.

Welke acties worden ondernomen?
Er wordt aan de schoolbesturen diverse handreikingen gedaan om werk te maken van diverse vormen van peer review. Er zijn faciliteiten vanuit de cao, projecten van de sectorraden, de Onderwijscoöperatie en organisaties als Stichting leerKRACHT. We roepen de schoolbesturen op om bij de ontwikkeling van het HRM-beleid deze faciliteiten te benutten waardoor leraren van elkaar kunnen leren. Daarnaast verwachten we dat in het vo de verruiming die de Onderwijstijdwet heeft gebracht, de benodigde ruimte biedt om deze vorm van leren te kunnen organiseren. We verwachten dat door dit soort ontwikkelingen de cijfers de komende jaren op dit terrein weer zullen stijgen.

3) Aandeel leraren tevreden over HRM-beleid school

Bron: Enquête Onderwijs Werkt, Regioplan

Doelstelling
Het doel is dat de tevredenheid van leraren in 2020 met 15 procentpunt is gestegen.

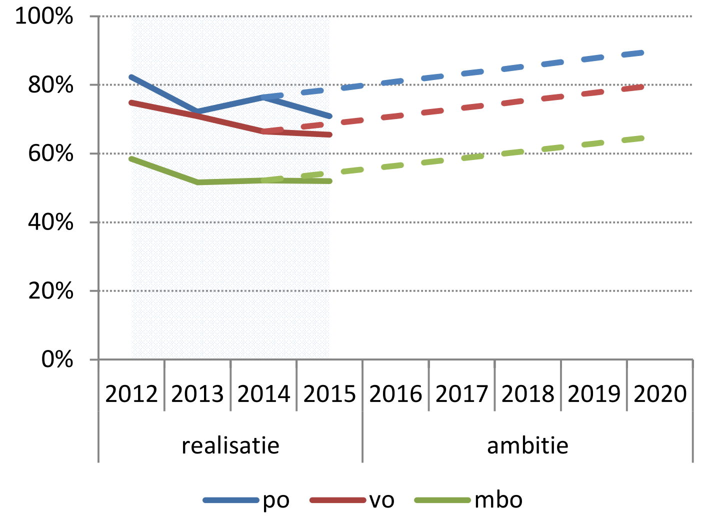
Welke beweging is zichtbaar?
De tevredenheid is in het po iets gedaald. De oorzaak is mogelijk gelegen in de organisatiewijzigingen die op dit moment op scholen plaatsvinden als gevolg van de implementatie van de laatste cao's. In het vo is de tevredenheid gestegen in de mate waarin we dit ambieerden en in het mbo zelfs meer dan geambieerd.

Welke acties worden ondernomen?
In de po-sector zet OCW samen met de PO-Raad en de vakbonden ondersteuningsaanbod op. Dit aanbod is bestemd voor po-scholen waar schoolbesturen en schoolleiders bij de uitvoering van de functiemix belemmeringen ervaren of het moeilijk vinden om een met visie op het onderwijs samenhangend HRM-beleid te ontwikkelen en in te voeren. Deze ondersteuning is gericht op verschillende doelgroepen, die onder meer bestaat uit regionale intervisiebijeenkomsten. Van deze scholen wordt een extra inspanning verwacht om meer inhoudelijk en financieel loopbaanperspectief te ontwikkelen en professionalisering door leraren te bevorderen, waardoor de streefpercentages voor de functiemix alsnog kunnen worden behaald.

In de vo-sector zet de VO-raad in op versterking van het HRM-beleid door onder andere schoolbesturen bij elkaar te brengen via een regionale aanpak van voorlopers op HRM-beleid die andere besturen ondersteunen die eigen leerpunten aangeven. Verder laten zij een scan voor bestuurders ontwikkelen om te zien welke stappen zij nog moeten zetten om tot strategisch HRM-beleid te komen. Ook via de VO-academie lopen trajecten om het strategisch HRM-beleid te versterken door in te zetten op de professionele ontwikkeling van schoolleiders en bestuurders op dat thema. Daarnaast organiseert de staatssecretaris op 7 november een Nationale Schoolleiders Top. Tijdens deze Top staat het belang van leiderschap van de vo-schoolleider centraal. Het gaat hierbij om de wijze waarop de schoolleider sturing kan geven aan kwaliteitsverbetering op school. Schoolleiders gaan tijdens deze Top met elkaar in gesprek over de uitdagingen waar zij voor staan.

In de mbo-sector is de verdere versterking van de professionalisering van de medewerkers één van de belangrijkste aspecten bij de mbo-kwaliteitsafspraken. De instellingen hebben in hun kwaliteitsplan laten zien op welke wijze zij – afhankelijk van de actualiteit en behoefte binnen de instelling – hierin verantwoordelijkheid nemen en op die manier de kwaliteit van het onderwijs verhogen. Zij hebben voor de zomer hun kwaliteitsplan ingeleverd voor de periode 2015-2018 op basis van de Regeling kwaliteitsafspraken. In die regeling zijn onder andere afspraken vastgelegd over de verdere professionalisering van de onderwijsteams. Aandacht gaat hierbij uit naar ambities vanuit de Lerarenagenda zoals peer review, kennismanagement, masteropgeleide docenten, begeleiding van startende docenten, aansluiting/ samenwerking met bedrijfsleven, verhogen ICT-bekwaamheid, registratie in het lerarenregister, verbetering samenwerking binnen de teams. Ook zijn de maatregelen vanuit Focus op Vakmanschap en het bestuursakkoord Professionalisering meegenomen. MBO in Bedrijf (voormalig MBO15) heeft de kwaliteitsplannen kritisch gelezen. Daar waar verbeterpunten geconstateerd zijn, is de desbetreffende instelling geadviseerd het plan hierop aan te passen.

4) Aandeel schoolleiders tevreden over HRM-beleid school

Bron: Enquête Onderwijs Werkt, Regioplan

Doelstelling
Het doel is dat de tevredenheid van leraren in 2020 met 15 procentpunt is gestegen.

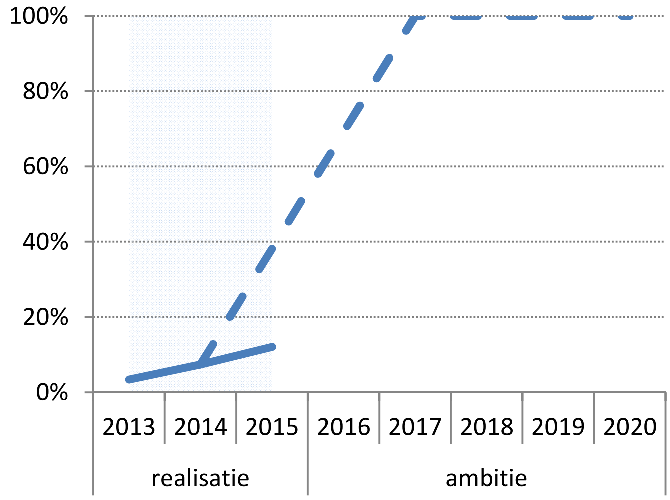
Welke beweging is zichtbaar?
Schoolleiders in het po zijn, na een stijging, het afgelopen jaar iets minder tevreden over het HRM beleid. De tevredenheid hierover is in het vo en mbo relatief stabiel. Het geeft aan dat schoolleiders kritisch zijn op hun eigen gevoerde beleid en dat er potentie voor verbetering is.

Welke acties worden ondernomen?
Zie de acties bij 5.3. De steun vanuit de sectorraden blijft nodig om hun leden te ondersteunen bij het benutten van deze potentie. In dat geval wordt de benodigde ommekeer van de trend mogelijk.

Lijn 6: Alle leraren bekwaam en bevoegd

Waar willen we naartoe?
Het onderwijs aan leerlingen en studenten verbetert, omdat leraren hun kennis actueel houden en hun vaardigheden aanscherpen. In het lerarenregister maken leraren zichtbaar of ze bevoegd en blijvend bekwaam zijn, en leraren hebben tijd en geld om te werken aan hun bevoegdheid en bekwaamheid.

1) Aandeel leraren geregistreerd in het lerarenregister

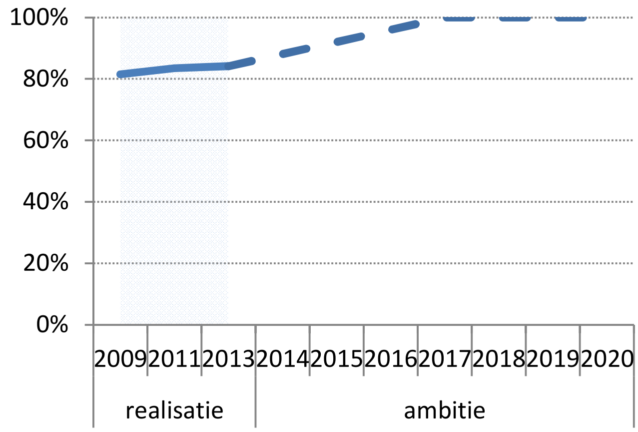
Bron: Lerarenregister

Doelstelling
De ambitie is dat alle leraren in 2017 zich hebben geregistreerd in het lerarenregister.

Welke beweging is zichtbaar?
We zien dat leraren zich gestaag inschrijven in het vrijwillige register. Inmiddels hebben 30.000 leraren zich ingeschreven. Dat is lager dan de ambitie die we in het Nationaal Onderwijsakkoord hebben vastgelegd, maar wel een substantiële groep leraren die het zichtbaar maken van hun eigen professionele ontwikkeling al ter hand neemt.

Welke acties worden ondernomen?
We trekken intensief samen met de beroepsgroep op om het verplichte lerarenregister succesvol in te voeren. De Onderwijscoöperatie werkt hiervoor ook aan het vergroten van de bekendheid van het register. We zijn verheugd dat het wetsvoorstel, dat op dit moment voor advies bij Raad van State ligt, wordt gedragen door de beroepsgroep. We verwachten het voorstel rond de jaarwisseling aan uw Kamer te kunnen aanbieden.

2) Aandeel lessen dat wordt gegeven door bevoegde of benoembare leraren

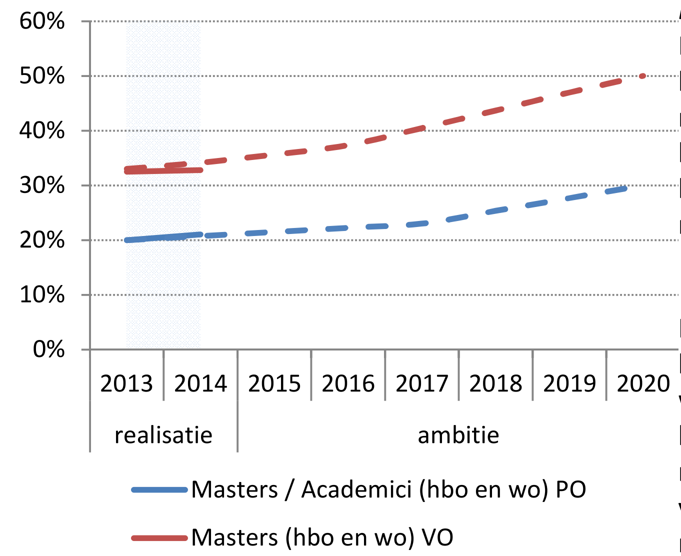
Bron: IPTO, CentERdata

Doelstelling
Om de kwaliteit van de lessen en het onderwijs te borgen, is afgesproken dat in 2017 alle lessen worden gegeven door bevoegde leraren.

Welke beweging is zichtbaar?
In 2013 is 84,1% van de lessen bevoegd gegeven. Dit is inclusief lessen die gegeven worden door leraren die benoemd zijn op basis van, in de tijd beperkte, wettelijke uitzonderingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om docenten die wel een vak bevoegdheid hebben, maar niet precies voor de les die zij geven. De figuur laat een stijging zien.

Welke acties worden ondernomen?
Er is een gezamenlijke extra inspanning nodig van OCW, lerarenopleidingen, schoolbesturen en leraren om de 100% doelstelling te behalen. De benodigde acties worden beschreven in het plan van aanpak "Tegengaan onbevoegd lesgeven" dat de staatssecretaris in het najaar naar de Tweede Kamer stuurt.

3) Aandeel masters/academici po en vo

Bron: DUO & CentERdata

Doelstelling

De ambitie in het po is dat in 2020 30% van de leraren beschikt over een wo-bachelor of hbo-/wo masteropleiding. In het vo is de ambitie om in 2020 50% hbo- en wo-masteropgeleide leraren. Specifiek voor de bovenbouw vwo is het doel gesteld op 80-85% wo-masteropgeleide leraren in 2020.

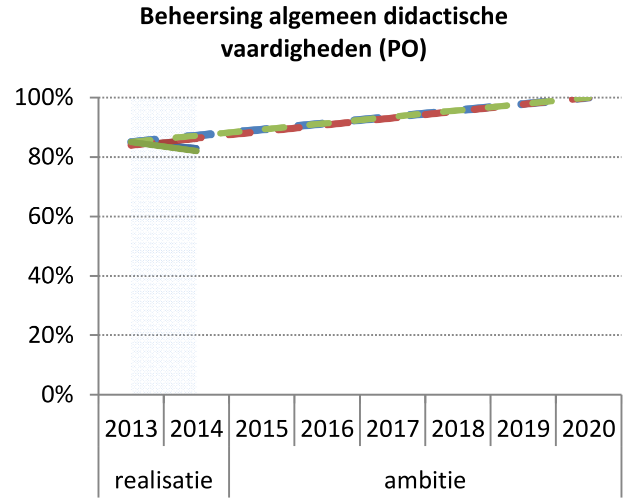
Welke beweging is zichtbaar?

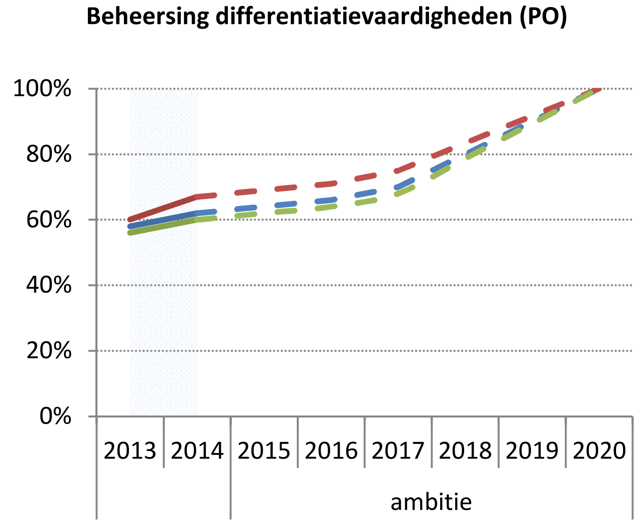
In het po is het aandeel leraren met een wo-bachelor of hbo-/wo masteropleiding ongeveer gelijk gebleven. In 2013 waren er ca. 33% hbo- en wo-masteropgeleide leraren in het vo, in de bovenbouw vwo was dit ca. 53% wo-masteropgeleiden. In 2014 is het percentage masters in het voortgezet onderwijs gelijk gebleven. Het percentage wo-masteropgeleide in de bovenbouw is in 2014 met 1% gestegen. De grafiek laat de ontwikkeling zien die de komende jaren nodig is om de afgesproken ambities te realiseren van het aandeel masteropgeleiden in het vo en in de bovenbouw van het vo.

Welke acties worden ondernomen?

Om het uiteindelijke doel te bereiken, is het allereerst noodzakelijk dat scholen en leraren zoveel mogelijk gebruik maken van de diverse mogelijkheden die OCW biedt om een (master-)opleiding te behalen: zittende leraren worden gefaciliteerd een (master-)opleiding te volgen via de Lerarenbeurs en Vierslagleren; pas-afgestudeerde masters en academici, en professionals met een carrière buiten het onderwijs worden via verschillende trajecten gestimuleerd voor het lerarenberoep te kiezen (zoals via Eerst de Klas, Onderwijstraineeship en de tegemoetkoming studiekosten onderwijsmasters). Hiervoor is het tegelijkertijd noodzakelijk dat op schoolniveau gedegen HRM-beleid wordt gevoerd. Schoolbestuurders en schoolleiders dienen leraren te stimuleren om te kiezen voor een (master-)opleiding, bijvoorbeeld door ze bewust in te zetten voor schoolontwikkeling en de ontwikkeling van onderwijskwaliteit. Vertegenwoordigers van scholen en opleidingen ondernemen gezamenlijke acties om dit te stimuleren, onder andere op basis van de uitkomsten van de verkenning naar opleidingsvraag- en aanbod die onder regie van de PO-Raad en VO-raad worden uitgevoerd. Verdere stimulering vindt plaats door in te spelen op regionale verschillen, omdat duidelijk is geworden dat de aanpak, focus en behoefte verschilt per regio. In samenwerking met de PO-Raad en VO-raad worden regio's, regionale netwerken en besturen gefaciliteerd door hen te informeren over ontwikkelingen op de regionale onderwijsarbeidsmarkt, de ontwikkeling van het aandeel masters en de deelname aan projecten waarmee scholen en leraren verder kunnen werken aan schoolontwikkeling en de ontwikkeling van onderwijskwaliteit. Het doel is om landelijke en regionale aanpakken beter op elkaar te laten aansluiten, zodat zij elkaar versterken. Ook in de communicatie richting schoolbesturen zal in de communicatie steeds de relatie worden gelegd met het HRM-beleid.

4) Aandeel po-leraren dat algemeen didactische en differentiatie vaardigheden beheerst

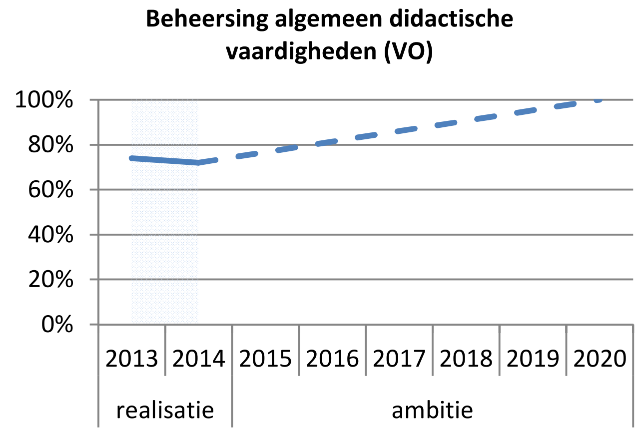

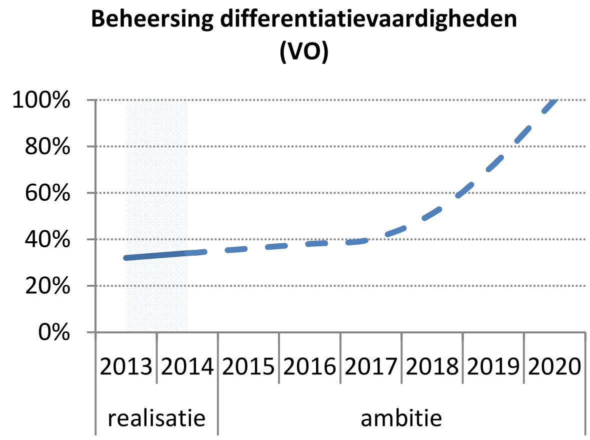

3 jaar of langer — Minder dan 10 jaar — 10 jaar of langer

Bron: Inspectie van het Onderwijs

5) Aandeel vo-leraren dat algemeen didactische en differentiatie vaardigheden beheerst

Bron: Inspectie van het Onderwijs

* Differentiatie vaardigheden: Basiswaarde betreft alle leraren. Verwachte tussenwaarde en streefwaarde betreft leraren met ruime ervaring (in overleg met de Inspectie van het Onderwijs nader te operationaliseren).

Doelstelling

De ambitie is dat in 2020 alle leraren in het po en vo de algemeen didactische en de differentiatievaardigheden beheersen. Dit jaar waren de cijfers uitgesplitst naar jaren werkervaring voor het vo niet beschikbaar. Voor de beheersing van de vaardigheden zonder uitsplitsing naar ervaring baseren we ons op het Onderwijsverslag (2013-2014) van de Inspectie dat in mei 2015 uitkwam.

Welke beweging is zichtbaar?

Een meerderheid van de leraren (ruim 80% in po, bijna 80% in vo) beheerst de algemeen didactische vaardigheden. In het po zien we nog niet de gewenste opgaande lijn. Dit terwijl het verbeteren van de didactische vaardigheden van leraren wel bij de besturen nadrukkelijk op de agenda staat: ruim de helft van de besturen (53%) is hiermee bezig en bijna een kwart (23%) heeft beleid in voorbereiding op dit terrein (*Regioplan, Enquête Bestuursakkoord, 2015*). We verwachten daarom de komende jaren wel vooruitgang hierin. Beheersing van de didactische vaardigheden vormt bovendien een belangrijk aandachtspunt in het vernieuwde inspectietoezicht. Scholen ontvangen van de inspectie een rapport met verbeterpunten, dat hen helpt om gericht te werken aan verbetering van de didactische vaardigheden. Tot slot gebruikt een ruime meerderheid van de besturen een instrument om een beeld te krijgen van de didactische competenties van de leerkrachten (zie *Regioplan, Enquête Bestuursakkoord, 2015*). Gebruik van dergelijke instrumenten zal eveneens bijdragen aan verbetering van de didactische vaardigheden.

Voor het vo lijkt de ambitie van 2020 haalbaar, en er wordt vooruitgang geboekt: in het vo neemt een flink aantal scholen deel aan het bewezen effectieve programma ‘Begeleiding startende leraren’ (BSL) ontwikkeld door de Rijksuniversiteit Groningen. Met een gevalideerd observatie instrument kan worden beoordeeld in welke mate leraren de algemeen-didactische en de differentiatievaardigheden beheersen. Zie verder de tekst bij 3.1 en 3.2.

Er is een lichte verbetering waar te nemen in de beheersing van de differentiatievaardigheden bij po-leraren.
Er is echter wel een trendbreuk nodig om te komen tot de doelstelling van 100%. We verwachten die trendbreuk niet op korte termijn, maar wel over een paar jaar. 68% van de besturen gebruikt een observatie-instrument om de didactische vaardigheden van de leerkrachten in beeld te brengen. Gebruik van dergelijke instrumenten helpt om doelgericht de didactische vaardigheden te verbeteren. Gebruik hiervan zal daarmee op termijn leiden tot een hoger aandeel leraren dat deze vaardigheden beheerst. De verwachting is dat de resultaten van deze inspanningen zichtbaar zullen zijn in de cijfers van het Onderwijsverslag van 2018.

Voor het vo ligt er op het gebied van de differentiatievaardigheden nog een grote uitdaging. Op dit moment beheerst één derde van de docenten deze vaardigheden (34% in 2013/2014). De ontwikkeling van deze vaardigheid wordt gestimuleerd door zaken als opbrengstgericht werken, de toptalentenaanpak en andere trajecten die leiden tot meer maatwerk in het onderwijs.

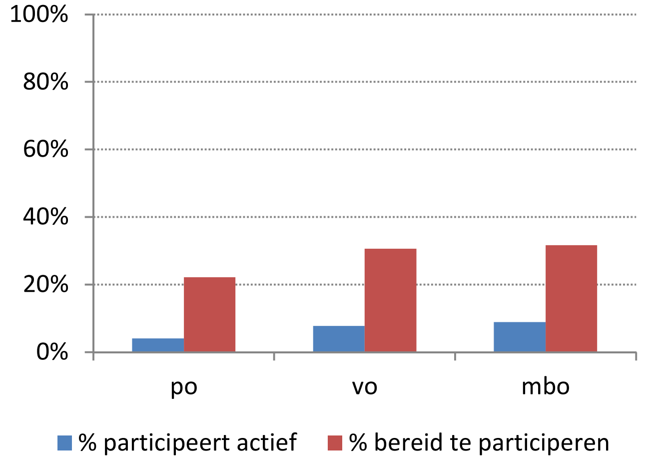
Welke acties worden ondernomen?
Er is echter in beide sectoren een trendbreuk nodig, een versnelling in de vaardigheidsontwikkeling van leraren om de ambitie in 2020 te behalen. Specifiek voor de ontwikkeling van differentiatievaardigheden laat OCW een toolbox ontwikkelen die leraren handreikingen biedt bij de aanpak van lessen. Pas over 2 á 3 jaar verwachten we een trendbreuk, omdat het ontwikkelen en verbeteren van differentiatievaardigheden tijd kost. Scholen moeten instrumenten kiezen, coaches opleiden en pas daarna kan gestart worden met het begeleiden van teams. Daar komt bij dat ook de omgeving van de leraar van groot belang is om het differentiëren in de klas goed van de grond te laten komen. Uit steeds meer onderzoek blijkt dat zaken als schoolcultuur, leiderschap, ruimte voor analyse van leerlinggegevens en datagebruik in de klas belangrijke voorwaarden zijn om differentiatie goed te kunnen vormgeven. Met name in het vo, waar docenten vaak meer dan honderd leerlingen per dag zien. Differentiëren kan goed worden uitgevoerd als leraren over de vaardigheden beschikken, maar ook als de schoolleider dat waardeert, als leraren onderling kunnen sparren en als het wordt gefaciliteerd in de organisatie van het onderwijs. Het realiseren van deze ambitie doet daarmee ook een beroep op leiderschap en het kunnen creëren van een verbetercultuur, en op het HRM-beleid. De inzet van OCW, PO-Raad en VO-raad zal er op gericht zijn om deze subthema's voor scholen zoveel mogelijk te bundelen, zodat het voor scholen vanzelfsprekender wordt om deze thema's in samenhang op te pakken. Het geheel wordt dan meer dan de som der delen.

Lijn 7: Een sterke beroepsorganisatie

Waar willen we naartoe?

Het beeld van de leraar als de persoon die bepalend is in de ontwikkeling en ontplooiing van jonge mensen, is diep geworteld in de samenleving. Een sterke beroepsorganisatie verbindt leraren en draagt bij aan duurzame verbetering van deze sterke en representatieve beroepsgroep.

1) Mate waarin leraren participeren in professionele verbanden

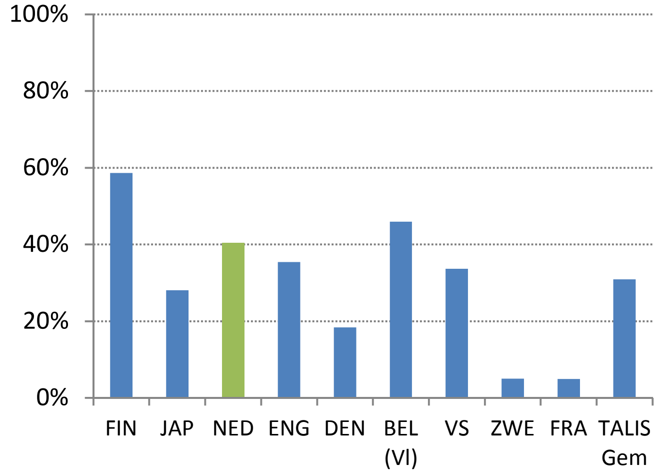
Bron: Enquête Onderwijs Werkt, Regioplan

Doelstelling
Het bevorderen van een sterke beroepsgroep van leraren die een belangrijke rol speelt in het definiëren en waarborgen van de kwaliteit van de leraar.

Welke beweging is zichtbaar?
We zien dat het aandeel leraren dat bereid is om actief te participeren in professioneel verband maar dat op dit moment nog niet doet (ca.30%) veel hoger ligt dan het aandeel leraren dat momenteel daadwerkelijk actief participeert (ca.7%).

Welke acties worden ondernomen?
Met de Onderwijscoöperatie is afgesproken dat alle geregistreerde leraren rechtstreeks zeggenschap krijgen over het lerarenregister, ongeacht of ze lid zijn van een lerarenvak(bonds)organisatie. Wij bespreken met de Onderwijscoöperatie wat de beroepsgroep nodig heeft om deze bereidheid om te zetten in actieve participatie.

2) Aandeel leraren (onderbouw vo) dat vindt dat het beroep leraar wordt gewaardeerd door de maatschappij

Bron: TALIS, OECD

Doelstelling
Versterken imago van het leraarsberoep.

Welke beweging is zichtbaar?
Deze figuur is gebaseerd op 1 meting van TALIS (waardering 2013). De volgende meting zal over 4 jaar weer beschikbaar zijn. Internationaal vindt ruim 30% van de deelnemende leraren dat hun beroep gewaardeerd wordt door de maatschappij. In Nederland ligt dit percentage hoger, op 40%. Andere landen waar het leraarschap sterker wordt gewaardeerd zijn Finland (59%) en België (46%).

Welke acties worden ondernomen?
Diverse acties, waarvan de effecten pas over langere periode zichtbaar kunnen worden.
Voorbeelden/uitgevoerd: Dag van de leraar, verkiezing leraar van het jaar, Lerarenkamer, Leraar 24 en zichtbaarheid van toonaangevende leraren in het publieke debat (baliedebatten, Manifest ‘samen leren’, Manifest ‘Leraar 2032’).